

Nyhed

Ombudsmanden stiller krav til frivillige aftaler i psykiatrien

Under tilsynsbesøg på en række psykiatriske afdelinger har ombudsmanden konstateret, at der i vidt omfang indgås aftaler med patienter om ordninger, der har lighedstræk med tvangsindgreb, der er beskrevet i psykiatriloven. Ombudsmanden konkluderer, at der efter omstændighederne lovligt kan indgås sådanne aftaler, men peger i to udtalelser på vigtigheden af, at hospitalet sikrer sig, at der reelt er tale om frivillige aftaler – og ikke tvang.

25. juni 2020

For at en aftale er gyldig, skal den være indgået frivilligt, på baggrund af fyldestgørende information og af en patient, som er i stand til at indgå en aftale. Ellers er der tale om ulovlig tvang – uanset personalets intentioner.

”Der kan være risiko for, at aftaler af den nævnte karakter i realiteten får karakter af tvang. Derfor er hovedbudskabet, at de psykiatriske afdelinger skal have fokus på at sikre, at aftalerne reelt er frivillige, at patienterne kan overveje de aftaler, de indgår, og at patienterne ved, at de til enhver tid kan springe fra en aftale uden at blive mødt af sanktioner,” siger Folketingets Ombudsmand, Niels Fenger.

Skærmning til stue

Ombudsmanden er i dag kommet med en udtalelse om én af disse frivillige ordninger, ”skærmning til stue”. Ombudsmandens tilsynshold er stødt på ordningen på en række forskellige psykiatriske afdelinger.

Ordningen indebærer, at patienten er isoleret på et afgrænset areal, f.eks. på sin stue. Døren er ulåst, men der kan eventuelt være en eller flere ansatte placeret som vagter uden for døren.

Det fremgår af udtalelsen, at ledelsen på én afdeling gav udtryk for, at det muligvis ikke i alle tilfælde havde stået patienten klart, at aftalen var frivillig. På en anden psykiatrisk afdeling gav ledelsen udtryk for, at der var anvendt

skærmning til stue i enkelte situationer, hvor patienten ikke havde givet samtykke. Andre steder oplyste ledelsen, at der altid var tale om frivillige aftaler.

Ombudsmanden vil på kommende tilsyn på psykiatriske hospitaler have fokus på tilsvarende frivillige ordninger, herunder på om de bygger på reel frivillighed, og om de er dokumenteret tilstrækkeligt.

Se ombudsmandens breve til Sundheds- og Ældreministeriet [her](#) og [her](#).

For yderligere oplysninger:

Folketingets Ombudsmand, Niels Fenger, tlf. 42 47 50 91

Afdelingschef Morten Engberg, tlf. 33 13 25 12

FRIVILLIGE AFTALER

Skærmning til stue

I forlængelse af en række tilsynsbesøg på psykiatriske afdelinger, der blev gennemført i perioden fra juni 2017 til september 2019, konstaterede ombudsmanden, at der blev anvendt en foranstaltning, som blev kaldt "skærmning til stue". Nogle steder blev foranstaltningen kaldt "miljøskærmning", "arealbegrænsning" eller "refleksionstid".

Ordningen indebærer, at patienten var isoleret på et afgrænset areal, f.eks. sin stue, med ulåst dør og evt. med en eller flere ansatte placeret som faste vagter uden for døren.

Ombudsmanden er enig med myndighederne i, at skærmning til stue efter omstændighederne kan ske på aftalemæssigt grundlag ud fra en konkret, lægefaglig vurdering med et behandlings- eller sikkerhedsmæssigt sigte. Det er dog en forudsætning, at der foreligger et gyldigt samtykke fra patientens side, ligesom der løbende vil skulle foretages en revurdering af behovet for fortsat at opretholde aftalen.

Udslusning fra døraflåsning

Under et tilsynsbesøg på Sikringsafdelingen blev ombudsmanden bekendt med ordningen "udslusning fra døraflåsning", som blev brugt i forhold til to patienter, efter at de havde været undergivet døraflåsning i medfør af psykiatrilovens § 18 a.

Det var blevet aftalt med de to patienter, at de ikke selv måtte forlade deres patientstuer, men at de skulle tilkalde personalet og derefter ville blive hentet af personalet, når de skulle ud i fællesmiljøet.

Ombudsmanden er enig med myndighederne i, at "udslusning fra døraflåsning" efter omstændighederne kan ske som en frivillig aftale ud fra en konkret, lægefaglig vurdering med et behandlings- eller sikkerhedsmæssigt sigte. Om aftalekonstruktionen bemærker ombudsmanden bl.a., at patienten til enhver tid kan trække sit samtykke tilbage, uden at det vil føre til sanktioner.

FAKTA OM TILSYNSBESØG

- Ombudsmanden fører tilsyn med bl.a., hvordan myndighederne behandler borgere, som af den ene eller anden grund er berøvet deres frihed i en periode.
Derfor besøger ombudsmanden jævnligt bl.a. psykiatriske afdelinger.
- Tilsynsbesøgene gennemføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur. De to institutioner er samarbejdspartnere for ombudsmandsinstitutionen på tilsynsområdet.
- I forbindelse med disse tilsynsbesøg har ombudsmanden fokus på bl.a., om det grundlæggende princip om patientens selvbestemmelseret overholdes, og at patienterne således alene udsættes for tvang i det omfang, der er hjemmel til det.